

El català comú: la seua construcció i entrebancs que s'hi oposen

per Bernat Joan i Mari

0. Introducció

Fa temps que vaig decidir no dedicar gaire espai a qüestions tècniques sobre llengua, qüestions que qualsevol persona ben intencionada pot resoldre tranquil·lament mitjançant l'ús d'una gramàtica normativa. Però darremament he observat que els entrebancs a la normalització de la llengua catalana, els pals a les rodes en el procés cap a la normalitat provenen en gran part del model de llengua a utilitzar. Hi ha una interrelació evident entre model de llengua i situació social de la llengua, i aquesta interrelació s'està fent palesa amb una força extraordinària entre nosaltres. Per un cantó, evidentment, s'intenta entrebancar l'ús públic de la llengua, però quan aquest intent no queda prou clar, es plantegen problemes pel cantó del tipus de llengua a utilitzar. Si no es pot impedir una certa presència pública de la llengua catalana, almenys es pot crear una situació caòtica, potser semblant a la que actualment pateixen a Galícia i que fa completament impossible la normalització del gallec. Si el genocidi cultural i lingüístic directe queda en evidència per massa poc democràtic, hom pot recórrer a tàctiques més subtils però que, a la llarga, poden provocar el mateix efecte.

Quan es parla de "modalitats insulars" o quan es promou o es permet el secessionisme lingüístic al País Valencià, en realitat s'està continuant la política iniciada a partir de la promulgació dels Decrets de Nova Planta, a principi del segle XVIII. Diverses estratègies per a èpoques diverses. Amb un únic objectiu, emperò, al final de la corda...

És per això que m'he decidit a fer algunes consideracions sobre el model de llengua a utilitzar a nivell formal (en la literatura, als mitjans de comunicació, dins l'àmbit acadèmic, etc.). I a intentar explicar per què ha ressorgit tot aquest èmfasi en la "defensa" de les "modalitats" de la llengua catalana, com si el reconeixement de la unitat pogués anar en detriment de la llengua mateixa. El fons òbviament és tot un altre: el reconeixement, el reforç de la unitat de la llengua catalana podria anar en detriment de la força de l'altra llengua, i això és el que els defensors a ultrança de les "modalitats" no volen de cap manera.

Fa uns mesos va sorgir a Eivissa una "Asociación en Defensa del Castellano". El rètol era claríssim i llampant. Els membres d'aquesta associació quedava ben clar que allò que pretenien era la promoció a ultrança de l'espanyol a Eivissa i, per tant, impedir que vagi endavant el procés de normalització de la llengua catalana, reconeguda fins i tot estatutàriament com a pròpia de l'illa. Darremament, aquesta associació, emperò, ha canviat de rètol: ara es presenten com a "Asociación en Defensa del Ibicenco y del Castellano". Hi han posat l'afegitó de l'"eivissenc" per deixar ben clar que s'oposen a l'ús del català unitari, del català comú, del català normatiu, del català estàndard. Podem observar, doncs, que, en realitat, s'haurien pogut estalviar l'extensió del rètol, perquè ha esdevingut redundant. La defensa de l'"ibicenco" comporta, d'una manera natural, la defensa del "castellano" (que és el nom que aquest personal li dona a l'espanyol en aquesta part del món, com si la

llengua d'Espanya fos només una qüestió de la comunitat castellonomanxega!).

1. Els fets

En quina situació es troba l'estatus del català comú entre nosaltres? Hi ha uns quants fets objectius que podem apuntar a l'hora de tractar aquesta qüestió. N'hi ha que forneixen elements de caire més o menys formal que donen lloc a considerables ambigüitats. D'altres operen en sentit contrari.

a. L'Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears deixa clar que la llengua pròpia de l'arxipèlag és el català. En la discussió de l'Estatut d'Autonomia hi va haver dues comes que portaren molta coa. La redacció final fou: "La llengua catalana, pròpia de les illes Balears, etc." Els sectors més contraris a la unitat de la llengua catalana, representats aleshores per Aliança Popular (AP), pretenien que aquestes dues comes desapareguessin ("La llengua catalana pròpia de les illes Balears"), amb la qual cosa hauria quedat clar que una cosa era la llengua catalana pròpia de Catalunya i una altra cosa diferent era la llengua catalana pròpia de les illes Balears. La jugada secessionista va sortir malament i crec que s'ha d'atribuir una part important del mèrit a persones com ara Jeroni Albertí, i a d'altres membres de la Unió de Centre Democràtic (UCD), que, a les nostres illes, jugaren un paper no secessionista, clarament favorable a la unitat de la llengua. Vist amb una mica de perspectiva històrica, podem copsar àmpliament com ha estat de beneficiosa la seua posició en una perspectiva de futur.

b. En sentit contrari, el mateix Estatut d'Autonomia afirma que cal defensar les "modalitats insulars de la llengua catalana". No queda clar si cal defensar aquestes "modalitats insulars" enfront de la llengua imposada per l'Estat (com ens diria, en principi, el més elemental sentit comú) o bé enfront de la llengua catalana unificada (i, per tant, en un sentit clarament disgregador). Com que les lleis solen ser ambigües, perquè tothom en quedi content, després de la interpretació queda en mans de les persones que ocupen els càrrecs de govern en cada moment. La referència a unes "modalitats" de la llengua catalana ja resulta prou anòmala, i ens indica precisament la situació anormal en què es troba la nostra llengua a nivell d'ús social i d'estatus legal. Algú pot imaginar una referència, per exemple dins la Constitució espanyola, a les

"modalitats andaluses de la llengua castellana"? Oïdà més: algú s'imagina un text legal espanyol reclamant la defensa de les modalitats andaluses, com a expressió de la riquesa de la llengua espanyola?

Observem que, a les comunitats lingüístiques normalitzades, sempre es fa referència a la unitat de la llengua, sempre es remarca precisament allò que uneix. En les llengües en situació anòmala, en canvi, es pot remarcar justament la diferència, és a dir, allò que separa. L'horitzó final el constitueix, efectivament, un projecte desintegrador de la pròpia llengua.

Si les modalitats de la llengua constitueixen una gran riquesa que cal preservar, per què no s'esmenta per enlloc la necessitat de preservar la modalitat andalusa, extremeña o murciana de la llengua castellana? Per què no es reclama que els llibres de

Autocentrar-se constitueix el primer pas cap a la normalització d'una llengua. Països Catalans.

Llengua Espanyola usats a Andalusia presentin trets propis de la parla andalusa, en comptes d'estar inevitablement escrits en un impecable castellà comú? Aquests fets haurien de resultar sospitosos fins i tot per a les mentalitats més obtuses.

c. Suposant que existeixen unes "modalitats insulars de la llengua catalana", hi ha hagut sectors que han fet encara un pas més endavant i han suggerit això: que els llibres de text s'adeqüin a aquestes modalitats insulars. Es tracta, des d'aquesta perspectiva, de remarcar les diferències entre el tipus de català que es parla a les Balears i el català que s'usa com a estàndard al Principat de Catalunya. Generalment, del País Valencià ja no se'n parla perquè, des de la perspectiva dels sectors contraris a la normalització de la llengua, allí ja s'ha aconseguit la primera gran victòria assimilacionista: l'ambigüitat a l'hora de reconèixer la unitat de la llengua, quan no es promociona descaradament el secessionisme lingüístic.

Els textos adaptats a les Balears, emperò, solen ser ben poc adaptats a les Pitiüses. Observem, per exemple, que s'hi utilitza tot un vocabulari propi de la "modalitat" específica, diferent del vocabulari que forma part del català comú. Però, respon això a la realitat lingüística d'Eivissa i Formentera?

Aquí no es diu *nin*, com a Mallorca, sinó *nen*, com a la Catalunya central. I què dir de *tassó* (mallorquí) en comptes de *got* (català comú, a Eivissa, i a l'Empordà, i al Principat de Catalunya en el seu conjunt)? Potser, en ares de les modalitats, haurem de canviar la nostra *tarda* (ben catalana) per un *capvespre* (tan català com *tarda*, però localitzat a Mallorca)? I els núvols esdevindran, per art de màgia modalitària, *niguls* i el cel estarà *ennigulat*, i passaran *nigulades* per dalt dels nostres caps? I què en farem de l'*home* i el *cotxe*, ben iguals a Eivissa que a l'Empordà? Substituir-los per l'*homo* i el *cotxo* de la modalitat aliena?

Es podria fer tot això sense cap empatx, més i més si tenim en compte que les llars d'avis, a Eivissa, han esdevingut "Llars

Els Països Catalans,
una comunitat humana
dividida entre tres estats diferents,
en relació al conjunt d'Europa.

dels Padrins" (amb la qual cosa, la població eivissenca que no estigui familiaritzada amb la "modalitat" pot suposar perfectament que es tracta de llocs on es reuneixen les persones que tenen fillols, m'imagín que preocupades pel guiatge espiritual que la religió catòlica els atorga...

Una vegada demostrat que, aquí a Eivissa, això de les "modalitats" no ens funciona gens ni mica i que, en canvi, el català comú ens va com anell al dit, només ens queda formular-nos un parell de qüestions: què haurem de fer perquè els nostres llibres de text estiguin suficientment adaptats a l'entorn? Crear editorials que editin llibres només per a la població escolaritzada a Eivissa? I a Formentera: també caldria crear una editorial pròpia per a llibres de text? I a la Mola, on tothom sap que parlen molt diferent de com parlen a la part de baix? Apostam per una editora molera?

d. A l'hora de redactar-se l'Estatut d'Autonomia, a les illes Balears i Pitiüses vàrem tenir una sort que no tenguéren els valencians: no comptàvem amb cap terme comú que fos diferent de *català* per denominar la nostra llengua. Dir-li *balear* era tan clarament esperpèntic que ni els ultramontants d'AP no s'ho varen proposar. Anomenar-la amb el terme propi de cada illa era evidentment antieconòmic (i també esperpèntic, perquè hauria implicat suposar que a les Balears es parlaven, posem, quatre llengües). El terme *català*, doncs, queia pel seu propi pes. Al màxim que es podia aspirar era a descafeïnar el concepte a través de l'eliminació d'algunes comes, però la majoria dels diputats illencs no varen mossegar l'ham i la redacció final fou prou assenyada, quant a la denominació de la llengua.

Gràcies a aquest factor, el blaverisme illenc ha quedat reduït a posicions marginals (furibundes, però marginals) i només ha tingut alguna bombona d'oxigen de franc quan s'han apuntat al carro de les "modalitats" els grups clarament posicionats a favor de

l'unilingüisme espanyol. Per això diem que la defensa de l'"ibicenco" era perfectament redundant, si ja s'afirmava sense embuts la defensa del "castellano".

Al País Valencià, en canvi, el fet que existeixi un terme comú per a tota la població a l'hora de designar la llengua catalana que s'hi parlava, valencià, implica un entrebanc per a la consciència d'unitat lingüística i pot constituir un element que doni ales al secessionisme (com s'ha pogut observar al llarg de tot el període de la Transició).

Fets com aquest fan que les persones que estan per una articulació real dels Països Catalans, per una vertebració social i nacional de la nostra pàtria, recelin davant conceptes com ara la construcció del País Balear. Segons com es construeixi aquest País Balear podria confluïr en la clau de volta dels Països Catalans, però segons com es construeixi pot esdevenir un projecte plenament autònom i, per tant, contrari a la vertebració del conjunt de la Nació Catalana. L'esquema que es projecta en la qüestió de la llengua es pot extrapolar perfectament a d'altres qüestions de caire social més general.

2. "Valencià", "modalitats", "català light", aspectes d'una mateixa cosa

Ja hem apuntat que al País Valencià ha jugat a favor del

secessionisme lingüístic el fet d'existir una denominació comuna per a la llengua catalana en aquella part del nostre territori lingüístic. Per incitar a la secessió no calia inventar res, perquè el terme ja estava inventat i funcionava des de feia segles. El que no s'apuntava, emperò, era que aquest terme valencià no era excloent del terme *català* i en realitat feia referència a la llengua catalana al Regne de Valencia.

L'Estatut d'Autonomia del País Valencià, amb tot, no és declaradament secessionista, sinó que manté també un grau considerable d'ambigüitat: per un cantó denomina la llengua del País *llengua valenciana*, però per l'altre, deixa oberta una porta a la col·laboració amb d'altres comunitats autònomes amb les quals el País Valencià comparteix llengua. Si València comparteix llengua amb d'altres comunitats autònomes, quines són aquestes? Aquelles on s'hi parla *valencià*? Efectivament, per molt que la denominació del *valencià*, en aquestes altres comunitats autònomes, sigui *català*. De l'Estatut valencià, per tant, tant se'n pot fer una lectura secessionista com una lectura respectuosa amb la unitat de la llengua catalana. Com sempre, el tipus de lectura que se'n faci dependrà de qui en dugui a terme la interpretació.

La xarxa civil, imprescindible en el camí de construcció del català comú.
(Foto: Vicent Trull.)

Atenent-nos als fets, Eduardo Zaplana i el seu govern han entrat en crisi amb diverses universitats precisament perquè aquestes remarcaven, en els seus respectius estatuts, la unitat de la llengua catalana. Queda molt clar a què juga, doncs, el govern del PP al País Valencià. No quedava tan clar, emperò, durant el mandat de Joan Lerma (PSOE), que sempre va mantenir una ambigüitat calculada, tot procurant no ferir el secessionisme popular (fos de dretes o d'esquerres, que també n'hi ha), però procurant no entrar en conflicte amb els sectors fusterians (catalanistes) de la seua pròpia formació política.

Com que a les illes Balears i Pitiüses, per mor de diverses circumstàncies afavoridores, el secessionisme directe resultava molt difícil, es va posar tot l'èmfasi en el secessionisme possibilista, adoptant una postura eminentment pràctica. Per això es va incloure en l'Estatut d'Autonomia la referència a les "modalitats" insulars de la llengua catalana. El paper que el terme *llengua valenciana* fa al País Valencià era ocupat pel rètol "modalitats" a les illes Balears i Pitiüses. I la mateixa mania de remarcar el valencià com a llengua independent que podem observar en el govern Zaplana s'adiu amb la contínua referència a les modalitats que apareix en el govern Matas.

D'alguna manera això ens recorda les estratègies dels grups que defensen l'ús exclusiu de l'espanyol dins la nostra societat si en una escola es decideix impartir una àrea en català, es mouran contra aquesta iniciativa i reclamaran que tot es faci en espanyol. Suposant que un centre es catalanitzi íntegrament, en canvi, reaccionaran demanant, en nom de la democràcia i de la igualtat de drets, el cinquanta per cent d'ensenyament en cada llengua. La qüestió sempre és rebaixar el grau d'ús de la llengua catalana, dins uns esquemes més o menys possibilistes.

En el cas que ens ocupa (la qüestió del model de llengua a utilitzar) passa quelcom de semblant: si el secessionisme té via lliure, no hi haurà ni una sola referència a la unitat de la llengua; si no té via lliure, es remarcarà la diferència respecte de la llengua comuna, fins allí on sigui possible. Si no es pot considerar cap tipus de secessionisme, com veurem a continuació, es posarà tot l'esforç en l'igualament del model mateix.

Al Principat de Catalunya, el secessionisme lingüístic no té cap sentit. El terme *català* és l'únic usat per la població per a referir-se a la llengua pròpia del país. Per tant, no existeix un terme que pugui diferenciar allò que es parla a Catalunya del català. En

aquest cas, els esforços desnormalitzadors se centren en la qüestió del model de llengua. S'apostarà, des d'aquests sectors contraris a la normalització, per un model de llengua catalana fortament centrat a Barcelona, amb freqüents dialectalismes barcelonins, amb acceptació de nombrosos barbarismes (especialment d'aquells que procedeixin de la llengua espanyola), etc. L'estratègia és exactament la mateixa: no podent aferrar-se a postures secessionistes s'opta per una estratègia igualment disgregadora, per barcelonina (i, per tant, poc adequada per a la resta dels Països Catalans) i per acostada a l'espanyol. Pensem, per exemple, que l'atac feroç contra el gallec, a Galícia, s'ha produït precisament pel cantó del model de llengua: s'ha intentat, des de l'Acadèmia Gallega de la Llengua, de remarcar les diferències entre gallec i portuguès, fent tot el possible per impedir l'articulació d'una llengua comuna, i alhora s'ha acostat el gallec al castellà, de manera que potser el gallec no perdrà un percentatge important de parlants (allà emigren, en comptes de rebre immigrants), però pot acabar desapareixent per pura i simple dissolució dins la llengua espanyola.

Davant les pressions destructivistes, divisionistes, dissolucionistes, hi oposarem, fent un exercici

de discurs de la responsabilitat, alguna proposta de tipus constructiu.

3. Alguns elements per a la construcció del català comú

Per a la construcció —que de fet ja s'està realitzant— d'un registre comú de la llengua catalana, basat en el català normatiu fabrià, hem de tenir en compte alguns aspectes que afecten el model de llengua, i alguns aspectes de caire sociològic que també, tangencialment, hi tenen alguna incidència.

En primer lloc, hi ha una qüestió prèvia. Per construir quelcom, s'ha de tenir la voluntat i la intenció de construir-ho. Entre nosaltres, aquesta voluntat i aquesta intenció passa per l'autocentrament de la comunitat lingüística catalana. Cal que els catalanoparlants ens observem des de la perspectiva de nosaltres mateixos i no a través dels ulls dels membres d'alguna altra comunitat lingüística. Aquest autocentrament ha acompanyat tots els processos de normalització lingüística que han tingut lloc a l'Europa del nostre segle.

Si existeix aquest autocentrament, podrem pensar amb llibertat sobre el nostre projecte i argumentar des de la perspectiva de la comunitat lingüística catalana, dels propis interessos i de la pròpia voluntat, sense interferències, que, habitualment, seran contràries a la normalització de la llengua (i, en el millor dels casos, provendran de "simpatizantes" que no faran més que posar en evidència la nostra situació d'inferioritat).

Vist això, podem passar a plan-tejar algunes qüestions que poden ser tengudes en compte a l'hora de construir aquest registre comú de la llengua catalana:

a. Quant a morfologia verbal, la situació del català estàndard és ben especial: s'hi accepten tant les formes pròpies del Principat de Catalunya, com les valencianes i les baleàriques. Usant el registre estàndard, tant puc escriure *jo penso* com *jo pense* o *jo pens*. Tant s'hi val posar *anés* com *anàs*, tan correcte és *tornem* com *tornam*...

És desitjable continuar amb aquesta estandardització policèntrica, tot usant les tres formes,

segons la regió en què s'editi el llibre o el mitjà de comunicació, o bé seria millor adoptar-ne una com a pròpia d'aquest català comú? I, en cas d'adoptar-ne una com a estàndard, per quina hauríem d'optar? Per la que utilitza més gent, és a dir, per la pròpia del català central? O bé per la que té més tradició i s'adiu amb el català clàssic (o sigui, la baleàrica)? Tant una opció com l'altra han tengut valors, al llarg d'aquest segle que se'ns escola, tan ple de discussions de tipus filològic.

b. I en el lèxic? Què hem de fer? Realment, en aquest camp existeixen possibilitats diverses: una és l'estandardització a ultrança, adoptant —per exemple, als mitjans de comunicació— termes comuns específics, i no deixant la porta gaire oberta a l'ús de l'acoloriment dialectal. D'altra banda, existeix una segona possibilitat: l'enriquiment a partir precisament d'aquest acoloriment dialectal, en la línia del que proposava Pompeu Fabra. Existeix encara una tercera possibilitat, que seria una estandardització a la txeca, utilitzant més freqüentment aquells termes que ens diferencien de les llengües més pròximes i que han tengut més influència sobre la llengua catalana.

El primer criteri probablement atendria sobretot al nivell d'eficàcia comunicativa, i seria adient per als mitjans de comunicació, però no funcionaria en el registre literari, especialment en els gèneres que requereixen un grau superior d'elaboració lingüística.

El segon presentaria una eficàcia comunicativa tal vegada menor, però seria el més adequat per als registres lingüístics més elaborats. El tercer criteri, en canvi, se sustentaria bàsicament en opcions de tipus polític, i quadraria amb la reivindicació de sobirania política per part dels Països Catalans. Habitualment, en aquests processos sobiranistes, s'ha remarcat la diferència del grup humà que reivindica l'autogovern respecte dels grups humans veïns (molt especialment si són precisament aquests els grups humans que han estat dominants).

c. Hi ha, encara, un tercer aspecte important, que és el tractament de la interferència. Per què hem de dir *estadística* d'una ciència el nom de la qual prové de la paraula *estat*? En francès, es fan *estatistiques*; en anglès, *statistics*. Si nosaltres en deim *estadística* probablement és perquè en espanyol també li diuen d'aquesta manera, no perquè autònomament hàgim decidit que aquesta era la forma més adequada per a la llengua catalana.

Aquestes interferències es produeixen a nivells molt diversos. Observem, per exemple, el de la toponímia. Al centre d'Àfrica hi ha hagut un país que, durant aquests darrers mesos, ha estat notícia a causa de fets luctuosos que s'hi han produït (guerra, fam, desplaçament de persones refugiades). Aquest país té un nom africà, format per una essa sonora /z/, una a /a/, una i tònica /i/ i una vibrant simple /r/. En francès, la combinació d'aquests quatre fonemes s'escriu de la següent manera: *Zaire*. A través del francès (la potència colonitzadora, un temps, i, sota una altra forma, ara mateix), el terme passa a les altres llengües. En espanyol, el terme es pronuncia amb cinc fonemes, afegint-hi la /e/ que no sona en francès. En català, a través de les dues interferències —francesa i espanyola—, s'adopta la forma *Zaire*. Per què no *Zair*, que tradueix perfectament a la natura de la nostra llengua la pronúncia original africana?

En l'aspecte sintàctic aquestes interferències es fan especialment importants, i males de tractar. Moltes vegades llegim textos formats íntegrament per paraules catalanes, textos que podem escriure en un ordinador i fer-los passar sense cap problema pel sedàs d'un corrector de català, que de seguida podem sentir com a no catalans. Molts dels textos que s'escriuen en català no són català sinó espanyol traduït. *No penso que vingui* constitueix una fórmula d'ús general que pot eclipsar l'acolorit *poc pens que vindrà*, però que desproveeix de matisos l'expressió catalana genuïna.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS DICCIONARI DE LA LLENGUA CATALANA

El català és
avui dia
una llengua
plenament
normativitzada.
La normativització
és un procés
paral·lel a la
normalització.

seues comarques, han d'observar per on passen els seus rius i on es troben situades les seues muntanyes... Només des d'aquesta pràctica es podrà ajudar a veure's des de la perspectiva de la comunitat lingüística, històrica i cultural a la qual pertanyen.

—En segon lloc, hem de tenir en compte que estam en un procés de construcció de la nostra llengua nacional. Aquesta es troba en una situació anormal precisament perquè encara no està construïda, perquè encara no està consolidada. La construcció del model sol anar paral·lela a la construcció de xarxes d'ús social de la llengua.

A l'hora de construir ens haurem de basar en la nostra voluntat, en les característiques específiques de la nostra llengua i en solucions que hi siguin adients. Per fer possible tot això, haurem de deixar de banda la interferència.

Les solucions es troben de vegades dins la pròpia llengua, però arraconades a llocs més o menys perifèrics de la geografia catalana. És per això que Pompeu Fabra ens animava a investigar en dialectologia, en la descripció dels diversos parlars catalans, perquè totes aquelles solucions que puguem trobar dins mateix de la nostra llengua no ens cal ni inventar-nos-les ni anar-les a buscar en cap altre lloc.

Una vegada fets aquests exercicis, comprovarem que això del secessionisme (tant si es presenta obertament com si adopta la forma sibil·lina de les "modalitats") no té absolutament cap trellat: no és més que una arma en mans dels sectors contraris al procés de normalització de la llengua catalana.

Contra els pals a les rodes del procés de normalització, hi tenim diverses eines importants: una normativa fixada plenament, unes institucions científiques (les universitats, l'Institut d'Estudis Catalans), una societat civil emergent, i, sobretot, la voluntat de fer del català l'eina normal d'intercomunicació pública i privada dels catalans, i l'instrument que vehiculi la ciència, la literatura, la política, la vida social al nostre país, als nostres països. ■

4. Normalització de l'ús social de la llengua i normalització del model comú per a la llengua

Com hem pogut observar al llarg d'aquestes (incompletes) reflexions, hi ha una interrelació ben directa entre la normalització de l'ús social d'una llengua —sigui quina sigui— i la normalització d'un model adequat per a l'ús formal, per als mitjans de comunicació, per a la literatura...

Perquè una llengua pugui assolir un estatus de normalitat social, haurà de seguir tota una sèrie de passes:

—En primer lloc, l'autocentrament. És important que la comunitat lingüística es vegi des de la perspectiva d'ella mateixa i no des de la perspectiva de la comunitat lingüística superposada. L'autocentrament és impossible si no s'estableix aquesta delimitació de l'espai físic, de l'àmbit geogràfic, de la pròpia comunitat humana. Els centres educatius

que vulguin funcionar en català han de tenir mapes dels Països Catalans esbarrejats pertot arreu. Seria important que fins i tot dins cada aula hi hagués un mapa de les terres catalanes, perquè el mapa es ficàs dins la visió mental —simbòlica— de la pròpia comunitat entre els estudiants. El domini de l'espanyol (forjat en el dret de conquesta, en la victòria militar) s'ha fet, en gran part, damunt l'assumpció per tothom d'una certa simbologia. Durant el franquisme (i ara encara) no hi havia ni un sol centre d'ensenyament que no estigués farcit de mapes d'Espanya. Actualment, moltes escoles que ensenyen en català, fan pintar dotzenes de mapes d'Espanya als seus alumnes, perquè no es perdin, dins un univers simbòlic estrany i poc consolidat. La catalanocèntria passa pel mapa. Els nens i nenes del nostre país s'han d'avesar a veure el mapa dels Països Catalans, han de dibuixar-lo, han de posar nom a les